

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta (HE 102/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kaupallinen neuvos Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Merja Muilu, oikeusministeriö
- johtava julkinen oikeusavustaja, asianajaja Nina Solas-Iloniemi, Helsingin oikeusaputoimisto
- kehityspäällikkö Jari Leskinen, Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelu
- toiminnanjohtaja Juha A. Pantzar, Takuusäätiö sr
- työmarkkina-asiamies Kirsi Korppi, KT Kuntatyönantajat
- kuluttajaekonomisti Paula Pessi, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- hallituksen varajäsen Jaana Vartia, Velkaneuvonta ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Suomen Kuntaliitto
- Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Palkansaajajärjestö Pardia ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö. Esityksessä ehdotetaan talous- ja velkaneuvonnan tehtävien siirtoa aluehallintovirastoilta ja kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtäviksi. Samalla näiden tehtävien yleinen ohjaus ja valvonta siirtyisivät Kilpailu- ja kuluttajavirastolta oikeusministeriölle. Talous- ja velkaneuvonnan sisältöön ei esitetä muutoksia.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2017 vp

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen. Talous- ja velkaneuvonnan organisointitavan muutos on lähtökohdiltaan perusteltu. Nykytilan ongelmana on pidetty palvelun järjestämisen moniporaisuutta ja monimutkaisuutta. Talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä vastaavat nykyisellään osin Kilpailu- ja kuluttajavirasto, osin aluehallintovirastot ja osin kunnat. Palvelun yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Aluehallintovirastot vastaavat siitä, että neuvontapalvelua on saatavilla riittävästi. Palvelun ensisijainen järjestäjä on kuitenkin kunta, joskin yhteistyössä ja sopimuksin aluehallintoviraston kanssa. Kunta voi hoitaa palvelua myös toisen kunnan puolesta. Jos kunta ei kuulu minkään palveluntuottamissopimuksen piiriin, on aluehallintoviraston hankittava palvelu. Palvelun järjestämisvelvoite voidaan täyttää myös ostamalla palvelu tehtävään soveltuvalta palveluntuottajalta.

Aikaisempien julkisten palveluiden järjestämisestä saatujen kokemusten perusteella voidaan ennakoida, että palveluiden painottuminen yhä enemmän sähköiseen muotoon tulee lisäämään asiakasyhteydenottoja. Asiakkaan kannalta tämä merkitsee palvelun saavutettavuuden kohentumista, mutta palvelun tarjoajan näkökulmasta merkittävää työn lisääntymistä. Sähköistymisen tuoma resurssien käytön tehostuminen ilmenee vasta pidemmällä viiveellä. Toimintamuotojen kehittäminen on joka tapauksessa välttämätöntä. Tehtävien siirtyessä kunnilta valtiolle kunnille voi jäädä edelleen rooli taloudenhallinnan ennakoivan palvelun ja asiakasohjauksen suhteen.

Talousvaliokunta katsoo, että hallituksen esityksen mukainen uudelleenorganisointi selkeyttää toiminnan ohjausta sekä mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja palvelun saatavuuden parantamisen, mutta ilmaisee samalla huolensa palvelun järjestämistavan muutoksesta aiheutuvan resurssien tason madaltumisesta: toiminnan resurssit tulevat olemaan noin 12,5 % nykytasoa pienemmät. Tämä resurssien pienentyminen yhdessä sähköisen asioinnin mukanaan tuoman asiakasyhteydenottojen lisääntymisen kanssa voi muodostua haasteelliseksi yhtälöksi, ainakin tilapäisesti, palvelun toteuttajan kannalta. Tämän valossa talousvaliokunta kiinnittää huomiota valtakunnallisen palvelukeskuksen riittävään resursointiin.

Talous- ja velkaneuvonnan sisältö. Nykyisen talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on ollut "ylivelkaantumiseen liittyvien ongelmien ennalta ehkäisy ja seurausten korjaaminen". Tosiasiallisesti neuvontatyössä on keskitytty ensisijaisesti neuvomaan velallisia ongelmatilanteissa ja avustettu velkajärjestelyratkaisujen hakemisessa, eikä ehkäisevään talousneuvonnan antamiseen ole ollut mahdollisuutta muun muassa ajankäytöllisistä syistä.

Talousvaliokunta korostaa, että varhainen puuttuminen talouden ongelmatilanteissa on velka-kierteiden katkaisun kannalta erittäin tärkeää. Olennaista olisi myös pystyä puuttumaan ylivelkaantumisen juurisyihin: talousvaliokunta katsoo, että muun muassa kohtuuttomat pienlajien ehdot ja peliriippuvuuden erilaiset lieveilmiöt vaikuttavat merkittävästi taloudenhallinnan ongelmien eskaloitumiseen sellaisilla henkilöillä, joilla on esimerkiksi elämäntilanteeseen liittyvä kohonnut ylivelkaantumisen riski.

Talousvaliokunta muistuttaa, että velkaantumisen ongelmista aiheutuu yhteiskunnalle merkittäviä taloudellisia menetyksiä erilaisten sosiaali- ja terveysmenojen lisääntymisenä sekä verotulo-

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2017 vp

jen menetyksinä joko ylivelkaantuneen passivoitumisen tai harmaan talouden piiriin siirtymisen johdosta. On tärkeää, että uudessa ohjausmallissa varmistetaan talous- ja velkaneuvonnan tarkoituksenmukainen toiminta ja palvelun kehittäminen nykyistä etupainotteisemmaksi. Talous- ja velkaneuvonnan kokonaisuutta kehitettäessä tulee myös varmistaa, ettei erilaisten tuki- ja neuvontamekanismien väliin jää katvealueita, joihin joutuessaan voi jäädä tosiasiallisesti apua vaille. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin muun muassa kysymys hyvin pienten osakeyhtiöiden velkojen järjestelyn mahdollisuudesta silloin, kun yrityssaneerauksen edellytykset eivät täyty tai voimassa olevan lainsäädännön mukainen saneerausprosessi on epätarkoituksenmukaisen raskas.

Siirtymäsäännös. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 12 §:n siirtymäsäännökseen, jonka mukaan "oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin siirtyvien tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirtymiseen sovelletaan liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä. Talous- ja velkaneuvontaa tuottavan kunnan tai muun palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilö siirtyy oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin palvelukseen, jos henkilö toimii lain voimaantullessa päätoimisesti talous- ja velkaneuvonnan tehtävissä ja hänet on otettu tehtävään ennen 1 päivää lokakuuta 2017. Päätoimiseksi katsotaan henkilö, jonka täydestä työajasta talous- ja velkaneuvonnan tehtävät muodostavat 1 päivänä lokakuuta 2017 vähintään 70 prosenttia." Pykälän ja sen perusteluiden kirjoitusasun perusteella voi jäädä epäselväksi, keitä henkilöryhmiä liikkeenluovutussäännökset koskisivat. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotettu talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen muutos tulee tehdä liikkeenluovutuksen periaatteita noudattaen siten, että myös osa-aikaiset henkilöt, sikäli kun heidän toimenkuvastaan on ollut talous- ja velkaneuvonnan tehtäviä vähintään 70 %, kuuluvat liikkeenluovutussäännöksen piiriin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että lakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17.10.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen si
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Martti Mölsä si
jäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2017 vp

jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller